YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

18 päivänä joulukuuta 2008 *

Asiassa C-384/07,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Verwaltungsgerichtshof (Itävalta) on esittänyt 31.7.2007 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 13.8.2007, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Wienstrom GmbH

vastaan

Bundesminister für Wirtschaft und Arbeit,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit J.-C. Bonichot, J. Makarczyk, L. Bay Larsen (esittelevä tuomari) ja C. Toader,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: J. Mazák,
kirjaaja: hallintovirkamies K. Sztranc-Sławiczek,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 23.10.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Wienstrom GmbH, edustajanaan Rechtsanwalt H. R. Laurer,

– Itävallan hallitus, asiamiehenään C. Pesendorfer,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään K. Gross ja B. Martenczuk,

– EFTAn valvontaviranomainen, asiamiehinään B. Alterskjær, N. Fenger ja L. Young,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee EY 88 artiklan 3 kohdan viimeisen virkkeen tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Wienstrom GmbH (jäljempänä Wienstrom) ja Bundesminister für Wirtschaft und Arbeit (talous- ja työministeri, jäljempänä vastaajana oleva viranomainen) ja joka koskee Wienstromille vihreästä sähköstä annetun lain (Ökostromgesetz, jäljempänä ÖG) nojalla myönnettävän tuen määrää.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Tukitoimenpide

3 ÖG:llä säännellään sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitosten (jäljempänä yhteistuotantolaitosten) tukemista Itävallassa.

4 Sen ensimmäinen versio (BGBl. I, 149/2002; jäljempänä vanha ÖG) tuli voimaan 1.1.2003. Se korvattiin 2.10.2006 uudella versiolla (BGBl. I, 105/2006; jäljempänä uusi ÖG).

5 Yhteistuotantolaitosten sähköntuotannon tukemiseksi myönnetään laitoksen toiminnalle välttämättömien kulujen perusteella korvaus tietyin edellytyksin. Vuosina 2003 ja 2004 tämän tuen määrä oli porrastettu vanhalla ÖG:llä 1,5 senttiin kilowattitunnilta yhteistuotannolla tuotettua sähköä. Vuodesta 2005 lähtien vastaajana oleva viranomainen määritti tämän määrän soveltamalla vanhan ÖG:n asiaa koskevia säännöksiä, ja se voi muuttaa määrää tarkastelunsa päätteeksi.

6 Pääasiassa kyseessä olevien vuosien aikana toimenpide rahoitettiin yhdenmukaisella lisämaksulla, jota sovellettiin loppukäyttäjille toimitetun sähkön määrään riippumatta näiden yhteistuotannolla tuotetun energian todellisesta kulutuksesta. Tämä lisämaksu siirrettiin Energie-Control GmbH:lle, joka on yhteistuotantolaitosten tukien maksamisesta vastaava julkisessa omistuksessa oleva elin.

7 Uuden ÖG:n 30 d §:ssä tätä toimenpidettä muutetaan taannehtivasti.

8 Siinä säädetään, että 1.1.2003–31.12.2006 sähkönjakelijat, jotka tuovat maahan niin sanottua vihreää sähköä tai yhteistuotannolla tuotettua energiaa ja jotka myyvät sen kotimaisille loppukuluttajille, sekä loppukuluttajat, jotka tuovat maahan samantyyppistä sähköä omaa kulutustaan varten, voivat vaatia pienten vesivoimalaitosten

tuottamalle sähkölle tai muulle vihreälle sähkölle myönnettävää tukimaksua taikka yhteistuotannolla tuotettua energiaa koskevia lisämaksuja.

Komission päätös

9 Itävallan viranomaisten kanssa vuonna 2003 käydyn kirjeenvaihdon seurauksena Euroopan yhteisöjen komissio rekisteröi yhteistuotantolaitoksia koskevat toimenpiteet ilmoittamattomina tukina viitteellä NN 162/B/2003. Itävallan tasavalta ilmoitti komissiolle uudessa ÖG:ssä säädetyt muutokset. Tämä ilmoitus rekisteröitiin viitteellä N 317/B/2006.

10 Komissio päätti 4.7.2006 tekemällään päätöksellä K(2006) 2964 lopullinen (EUVL C 221, s. 9; jäljempänä komission päätös) jättää vastustamatta tukia. Se katsoi, että nämä tuet, jotka olivat valtiontuesta ympäristönsuojelulle annettujen yhteisön suuntaviivojen (EYVL 2001, C 37, s. 3) mukaisia, olivat yhteismarkkinoille soveltuvia EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisesti. Se katsoi, että uudella ÖG:llä käyttöön otettu muutos oli asianmukainen keino neutralisoida tuotua sähköä koskevat mahdollisesti syrjivät vaikutukset.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

11 Wienstrom ylläpitää Wienissä useampaa yhteistuotantolaitosta. Se saa ÖG:n nojalla tukea.

12 Se riitauttaa vastaajana olevan viranomaisen kaksi päätöstä, jotka on päivätty 11.10.2004 (jäljempänä ensimmäinen riidanalainen päätös) ja 7.12.2006 (jäljempänä toinen riidanalainen päätös).

13 Ensimmäisessä riidanalaisessa päätöksessä on vahvistettu 37 335 602,20 euron suuruinen määrä vuodelle 2003 Wienstromille myönnettyä tukea kolmen yhteistuotantolaitoksen toimintaa varten. Koska ennakkona on maksettu 44 551 514,75 euroa, tämä päätös merkitsee sitä, että tämän yhtiön on palautettava näiden määrien erotus eli 7 215 912,55 euroa.

14 Toinen riidanalainen päätös koskee Wienstromille vuodelle 2005 myönnettyä tukea nykyaikaistettua yhteistuotantolaitosta varten. Sitä edelsi 8.3.2006 tehty päätös, jossa vahvistettiin tilapäisesti myönnetyn tuen määrä ja jonka perusteella maksettiin 14.3.2006 ennakkona 5 408 159 euroa. Toisessa riidanalaisessa päätöksessä vahviste-

taan lopullisesti myönnetyn tuen määräksi 5 688 703,47 euroa ja vahvistetaan maksettavaksi loppusummaksi 280 544,47 euroa jo maksettu ennakko huomioon ottaen. Wienstrom väittää, että maksettava määrä on 8 487 228,00 euroa.

15 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin katsoo, että komission päätös koskee vain uutta ÖG:tä eikä vanhan ÖG:n osalta ole tehty mitään nimenomaista päätöstä siitä, että kyseessä ei ole valtiontuki.

16 Se katsoo, että ensimmäinen riidanalainen päätös merkitsee komission päätöstä edeltävän tukitoimenpiteen toteuttamista.

17 Se katsoo, että toinen riidanalainen päätös, joka on tehty komission päätöksen jälkeen, merkitsee tukitoimenpiteen toteuttamista, mutta että toteuttaminen on alkanut aikaisemmin vanhan ÖG:n voimaantulolla, ja Itävallan tasavalta sitoutui maksamaan vanhan ÖG:n nojalla kyseessä olevaa tukea vuodelle 2005.

18 Erityisesti yhdistetyissä asioissa C-261/01 ja C-262/01, Van Calster ym., 21.10.2003 annetun tuomion (Kok. 2003, s. I-12249) valossa ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee sen ratkaistavaksi jätetyn riidan yhteydessä EY 88 artiklan 3 kohdan viimeisessä virkkeessä vahvistetun toteuttamiskiellon ulottuvuudesta.

19 Tässä yhteydessä se on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Edellyttääkö EY 88 artiklan 3 kohdan viimeinen virke, että kansallinen tuomioistuin katsoo siinä määrätyn toteuttamiskiellon nojalla, ettei kansallisen oikeuden perusteella lähtökohtaisesti tukeen oikeutetulle voida enää myöntää tukea, vaikka komissio ei ole tehnyt 22.3.1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 [(EYVL L 83, s. 1)] 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua päätöstä siitä, että kyseessä ei ole valtiontuki, eikä se ole toteuttanut edellä mainitun asetuksen 14 artiklassa tarkoitettua toimenpidettä mutta pahoittelee sitä, ettei tuen käyttöönotosta ole ilmoitettu, ja vaikka kolmansien oikeuksien loukkaamista ei ole näytetty toteen?

2) Estääkö EY 88 artiklan 3 kohdassa määrätty toteuttamiskielto kansallisen oikeuden säännöksen soveltamisen, kun sen soveltaminen perustuu kyseessä olevan kansallisen lain uuteen versioon, jonka komissio on todennut yhteismarkkinoille soveltuvaksi, vaikka yhtäältä kyseessä oleva toimenpide koskee lakimuutosta edeltäviä ajanjaksoja eikä soveltuvuuden toteamisen kannalta ratkaisevia muutoksia voitu vielä soveltaa kyseisillä ajanjaksoilla ja vaikka toisaalta kolmansien oikeuksien loukkaamista ei ole näytetty toteen?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

20 Aluksi on todettava, että komission päätös ei koske ainoastaan uutta ÖG:tä. Tämä päätös kattaa ÖG:n kummankin version, ja komission arviointi koskee ÖG:tä sellaisena kuin se on muutettuna sen tarkastelupäivänä. Otsikossa ”Kohde” tarkoitetaan nimenomaisesti sekä menettelyä NN 162/B/2003 ja N 317/B/2006. Päätöksen 7 kohdassa todetaan, että päätöksessä suoritettu kuvaus ja arviointi perustuvat sekä 1.1.2003 lähtien voimassa olleisiin sääntöihin että niihin, joita on sovellettava uuden

lain voimaantulosta lähtien. Lisäksi virallisessa lehdessä olleessa tiedonannossa ilmoitetaan tukitoimenpiteen, jota ei ole vastustettu, keston alkamisajankohdaksi 1.1.2003.

21 On myös todettava, että pääasian oikeusriidan kohteena on kyseessä olevan tukitoimenpiteen nojalla tosiasiallisesti maksettavien tukimäärien määrittäminen kahden tietyn ajanjakson osalta.

22 On myös huomattava, että vaikka pääasian kahdesta riidanalaisesta päätöksestä ensimmäinen edeltää komission päätöstä ja toinen on tehty sen jälkeen, ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen molemmat kysymykset koskevat samaa oikeudellista tilannetta eli kummassakin tapauksessa komission myönteistä päätöstä edeltävää tukitoimenpiteen toteuttamista. Riidanalaisista päätöksistä jälkimmäinen on tehty Itävallan viranomaisten 8.3.2006 tekemän päätöksen johdosta, jossa vahvistettiin tilapäisesti maksettavan tuen määrä ja määrättiin ennakon maksamisesta, joten siitä alkoi komission päätöstä edeltävä tukitoimenpiteen toteuttaminen.

23 Näiden toteamusten ja alustavien huomautusten perusteella kahta ennakkoratkaisukysymystä on tutkittava yhdessä.

24 Näillä kysymyksillään ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin kysyy lähtökohtaisesti, velvoittaako EY 88 artiklan 3 kohdan viimeisessä virkkeessä määrätty toteuttamiskielto kansallisen tuomioistuimen pääasian kaltaisissa olosuhteissa hylkäämään valtiontuen saajan vaatimuksen, joka liittyy tuen määrään, joka olisi ollut maksettava ajanjaksolta, joka edeltää komission päätöstä, jolla todetaan kyseiset tuet yhteismarkkinoille soveltuviksi.

25 Tältä osin on todettava, että komission myönteinen päätös lakkauttaa ennalta tapahtuvan toteuttamisen kiellon.

26 Kun tukihanke on säännönmukaisesti ilmoitettu komissiolle eikä sitä ole toteutettu ennen tätä päätöstä, se voidaan toteuttaa päätöksen tekemisestä lähtien, tarvittaessa myös aikaisemman ajanjakson osalta, jonka yhteismarkkinoille soveltuvaksi todettu toimenpide kattaa.

27 Jos tuki on myönnetty saajalle ottamatta huomioon EY 88 artiklan 3 kohdan viimeistä virkettä, toinen talouden toimija voi pyytää kansallista tuomioistuinta lausumaan toteuttamistoimien pätevyydestä ja myönnettyjen rahoitustukien takaisin perimisestä myös sen jälkeen, kun komissio on tehnyt myönteisen päätöksen.

28 Asiassa C-199/06, CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, 12.2.2008 annetusta tuomiosta (Kok. 2008, s. I-469, 46 kohta; jäljempänä asiassa CELF annettu tuomio) johtuu, että tällaisessa tapauksessa kansallisen tuomioistuimen on yhteisön oikeuden mukaan määrättävä asianmukaisista toimenpiteistä, joilla sääntöjenvastaisuuden vaikutukset voidaan tehokkaasti korjata, mutta että yhteisöjen oikeudessa ei aseteta sille edes silloin, kun kyse ei ole poikkeuksellisista olosuhteista, velvollisuutta periä sääntöjenvastainen tuki takaisin kokonaisuudessaan.

29 Samassa tapauksessa kansallisen tuomioistuimen on yhteisön oikeuden perusteella määrättävä tuensaaja maksamaan korkoa sääntöjenvastaisuuden ajalta. Se voi

kansallisen oikeutensa yhteydessä tarvittaessa määrätä lisäksi sääntöjenvastaisen tuen takaisin perimisestä, tämän kuitenkaan rajoittamatta jäsenvaltion oikeutta toteuttaa kyseinen tuki uudestaan myöhemmin. Se saattaa samoin joutua hyväksymään vaatimuksia, jotka koskevat tuen sääntöjenvastaisuudesta aiheutuneiden vahinkojen korvaamista (asiassa CELF annetun tuomion 52 ja 53 kohta).

30 Jos näin ollen tuen sääntöjenvastaista toteuttamista seuraa komission myönteinen päätös, yhteisön oikeus ei estä sitä, että tuensaaja voi yhtäältä vaatia maksettavan tuen maksamista tulevaisuudessa ja toisaalta pitää ennen myönteistä päätöstä myönnetyn tuen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta niitä johtopäätöksiä, jotka on tehtävä liian aikaisin maksetun tuen sääntöjenvastaisuudesta asiassa CELF annetussa tuomiossa täsmennetyissä olosuhteissa.

31 Ratkaiseva kriteeri tuensaajan mahdollisuudelle saada myönteistä päätöstä edeltäneelle ajanjaksolle myönnetty tuki maksetuksi tai pitää jo maksettu tuki, on siis komission toteamus tuen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille.

32 Yhteisön oikeudessa ei siis estetä sitä, että kansallinen tuomioistuin ratkaisee pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen riita-asian, jossa vastapuolina ovat tuensaaja ja kansalliset viranomaiset ja jossa kyseenalaistetaan maksettavan tuen määrä muttei sen perustaa.

33 Kansallisen tuomioistuimen tekemä päätös tekee lopun kiistasta, joka muistuttaa asiassa CELF tutkittua tilannetta, joka koskee liian aikaisin toteutettua tukitoimenpidettä, jonka määrää ei ole riitautettu.

34 Tämän jälkeen on mahdollista soveltaa kyseisessä tuomiossa vahvistettuja periaatteita EY 88 artiklan 3 kohdan viimeisen virkkeen tulkinnasta.

35 Tämä tarkastelu ei ole ristiriidassa edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Van Calster ym. annetun tuomion kanssa, jonka ulottuvuudesta ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee.

36 Tämä tuomio ei koske tuensaajien tilannetta vaan talouden toimijoiden, joilta peritään taannehtivasti maksuja, jotka on tarkoitettu erityisesti tukijärjestelmän rahoittamiseen ja joiden näin ollen katsotaan kuuluvan siihen kiinteästi. Pääasioissa, jotka johtivat mainittuun tuomioon, maksuja perittiin yhteismarkkinoille soveltumattomaksi todetun, aikaisemman tukijärjestelmän perusteella ennen komission myönteistä päätöstä, joka koski ensimmäisen järjestelmän korvannutta uutta tukijärjestelmää ja jossa määrättiin maksujen taannehtivasta kantamisesta sekä niiden kompensoimisesta aikaisemman tukijärjestelmän toteuttamiseksi tosiasiallisesti kannetuilla maksuilla.

37 Yhteisöjen tuomioistuin katsoi tuomiossaan, että EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa (josta on tullut EY 88 artiklan 3 kohta) kielletään pääasioissa

kyseessä olleiden kaltaisissa olosuhteissa sellaisten maksujen periminen, jotka on määrätty maksettaviksi taannehtivasti komission myönteisen päätöksen tekopäivää edeltävältä ajanjaksolta.

38 Näin tehdessään se on vain katsonut, että sellaisen kolmannen osapuolen kannalta, jolle asetetaan taloudellinen rasite ennen komission myönteistä päätöstä, ainoa keino korjata tämän osalta tukitoimenpiteen sääntöjenvastainen toteuttaminen on palauttaa kyseinen maksu.

39 Esitettyihin kysymyksiin on siis vastattava, että EY 88 artiklan 3 kohdan viimeisessä virkkeessä määrätty valtiontukien toteuttamiskielto ei velvoita kansallista tuomioistuinta pääasian oikeusriidassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa hylkäämään valtiontuen saajan vaatimusta, joka liittyy tukimäärään, joka olisi maksettava ajanjaksolta, joka edeltää komission päätöstä, jolla todetaan mainitut tuet yhteismarkkinoille soveltuviksi.

Oikeudenkäyntikulut

40 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

EY 88 artiklan 3 kohdan viimeisessä virkkeessä määrätty valtiontukien toteuttamiskielto ei velvoita kansallista tuomioistuinta pääasian oikeusriidassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa hylkäämään valtiontuen saajan vaatimusta, joka liittyy tukimäärään, joka olisi maksettava ajanjaksolta, joka edeltää Euroopan yhteisöjen komission päätöstä, jolla todetaan mainitut tuet yhteismarkkinoille soveltuviksi.

Allekirjoitukset